

Uit: "De toekomst van de natuursector" uitgave Zoogdiervereniging, mei 2012

Friso de Zeeuw

Directeur Nieuwe Markten Bouwfonds Ontwikkeling
en praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft

De natuursector in Nederland heeft de afgelopen jaren te maken met een forse omslag: de subsidie is gehalveerd en het omgevingsrecht wordt flink aangepakt. De nieuwe Natuurwet is daarin een belangrijke verandering. Effect daarvan is dat de natuur een gepolitiseerd item is geworden waarbij het ene deel van de bevolking vóór natuur is en het andere deel tegen. Dat is niet best, maar van de andere kant is het ook niet zo vreemd dat het zo ver is gekomen. Als je goed keek, zat die tegenslag er al wel aan te komen. De subsidiestroom was te fors, de complexe regelgeving te dominant en het verzet van de agrarische sector te groot.

Twintig jaar lang heeft Nederland aan de Ecologische hoofdstructuur gewerkt. Ik vind dat een succesnummer, ook al ging het moeizaam. Twintig jaar is een lange tijd en het voor veel megaprojecten geldt nu eenmaal dat ze na zo'n twintig jaar aanhang verliezen. Dat zie je ook bij de Vinex-wijken. Ook een geslaagd programma, maar na verloop van tijd is het een Nederlandse gewoonte om het te gaan afkatten. Successen vieren we in dit

land niet. We klampen ons tegelijkertijd vast aan iets groots dat ver weg ligt zoals Olympische Spelen. Maar die dure onzin lijkt nu bijtijds gestrand.

Voor de natuur is er de afgelopen decennia hard gewerkt aan een uitgebreid stelsel van regelgeving en wetten, maar dat keert zich nu tegen de sector: mensen zien het nut er niet meer van in, vinden het te ver gaan, voelen zich te veel belemmerd door de regels. Daar komt bij dat ook het publiek zelf is veranderd. Nederland is steeds meer een stedelijke samenleving geworden, er is een steeds scherper

onderscheid tussen hoog en laag opgeleide mensen. Net zoals er een

steeds groter onderscheid zal komen tussen de krimpgebieden en de groeigebieden.

Dat heeft zijn weerslag op de economische en sociale positie van mensen. En op

hun opvattingen en voorkeuren. Verschillen daartussen zullen waarschijnlijk groter worden.

De natuurbeweging zal op deze manier slim met de bondgenoten om moeten gaan, opportunistische coalities vormen en op de goede manier aanhaken bij de wensen van al deze potentiële groene bondgenoten.

De natuurbeweging zou er dus goed aan doen om nauwkeurig na te gaan wie haar vrienden eigenlijk zijn, nu en in de naaste toekomst. Dat is dus niet een homogene groep met het stempel 'natuurliehebber' maar een heel scala aan type mensen.

Ik denk dat je een groep vrienden op afstand hebt. Nieuwe stedelingen, hoog opgeleid en progressief. Mensen die bijvoorbeeld blij zijn dat er een Groen Hart is, maar er verder nooit komen. Dan heb je de 'vrienden uit de buurt'. Het zijn de suburbane welgestelden, veelal conservatief. Noem ze Groen Rechts. De mensen uit het Gooi die met succes een geweldige campagne hebben opgezet om de snelweg A2/A9 tegen te houden. En dan heb je als derde groep nog de vrienden in de politiek-bestuurlijk arena. Ik denk dat dit vooral de provinciebesturen zullen zijn.

En ook binnen de groene bondgenoten heb je ze in alle soorten en maten. Je hebt de klimaatfreaks die overal windmolens willen, en de mensen die vooral natuur en landschap in de eigen omgeving een warm hart toedragen. Maar er zijn ook bondgenoten die landelijk gebied gelijk stellen aan agrarisch gebied en dat weer gelijk stellen aan natuur: de zogenaamde Blekernatuur. Of de gezondheidfreaks die natuur vooral zien als een manier om fijn stof op te vangen. Al deze groepen overlappen elkaar maar gedeeltelijk, maar ze kunnen wel allemaal een bijdrage leveren aan draagvlak voor natuur. Het is niet zo eenduidig meer als het ooit was. Neem het standpunt van de PVV: ze zijn zeer tegen de klimathysterie, maar ze zijn

wel te porren voor de echte Nederlandse natuur, als onderdeel van onze nationale identiteit. De natuurbeweging zal op deze manier slim met de bondgenoten om moeten gaan, opportunistische coalities vormen en op de goede manier aanhaken bij de wensen van al deze potentiële groene bondgenoten.

Behalve dit draagvlak onder een brede groep van de bevolking, heeft een robuuste natuur ook een gezonde financieel-economische exploitatie nodig. Ik geloof niet zo dat je met natuur geld kan verdienen door natuur te combineren met andere functies. Wel

Ik denk aan een soort regionale beheersmaatschappijen die in staat zijn om de koppeling te leggen tussen alle verschillende functies en belangen. De belangengroepen vormen dan ook samen met overheidsmensen het bestuur.

denk ik dat je functies kunt combineren waardoor beide functies beter tot hun recht komen. Water en natuur gaan vaak prima samen waardoor denk ik de natuur niet alleen een steviger financiële positie krijgt, maar ook een steviger maatschappelijk draagvlak.

Combineren met recreatie is ook goed mogelijk, net als met woningbouw. Maar dat is iets anders dan hopen dat je daarmee de natuur kunt betalen. Waterschappen gaan echt niet de natuur betalen. En ook met het bouwen van woningen kun je alleen sporadisch natuurinvesteringen betalen. Het klinkt allemaal wel aantrekkelijk en er zijn ook genoeg mensen tegenwoordig die daar hun hoop op hebben gevestigd, maar ik noem het een nep-trend. Het is een geforceerd zoeken naar een financiële vertaling van natuurwaarden. Op zich is het misschien wel terecht om die financiële waarden in beeld te brengen, maar dat lost nu even niets op. Niemand gaat betalen voor 'ecosysteemdiensten' als CO2-opvang, of waterzuivering. Ik denk dat dat ook een belangrijke, overigens nauwelijks benoemde, conclusie was van de Taskforce Financiering Landschap. Andere functies creëren geen geld voor natuurbeheer, uitzonderingen daargelaten.

Ik heb wel een suggestie voor gebieden met gemengd karakter: natuur, agrarische, recreatie en woonkernen. Bijvoorbeeld grote weidevogelgebieden. Ik denk aan een soort regionale beheersmaatschappijen die in staat zijn om de koppeling te leggen tussen alle verschillende functies en belangen. De belangengroepen vormen dan ook samen met overheidsmensen het bestuur. Ik stel me voor dat zo'n beheersmaatschappij middels langjarige afspraken met provincie, gemeenten en het waterschap budgetten bundelt en in de regelgeving maatwerk levert. Om zo te komen tot een goede inrichting en beheer van het landelijk gebied. De overheid

kan dan de frustrerende detailregelgeving en controleritis terugdringen. Op regionale schaal optimaliseer je dan de potenties van recreatie, van toerisme en eventueel kleinschalige woningbouw en bedrijvigheid. De grootste lastigheid zit in de synthese tussen landbouw en natuur.

In mijn vakgebied, gebiedsontwikkeling, heb ik de ervaring dat samenwerking tussen vastgoedontwikkeling en natuur vooral kleinschalig lukt. Vanzelfsprekend zijn er belangenverschillen maar die zijn vaak op lokaal of regionaal wel op te lossen. Nogmaals, je betaalt er de natuur niet mee, maar je krijgt wel een steviger maatschappelijk draagvlak voor de natuur.

Samengevat denk ik dat er op landelijke schaal een heroriëntatie van de organisaties zal moeten plaatsvinden waarbij men niet alleen kijkt hoe een en ander efficiënter kan, maar ook aan intensief marktonderzoek doet naar (nieuwe) doelgroepen en daar de marketing en de primaire activiteiten beter op afstemt. Want dat is erg hard nodig om voldoende draagvlak te houden. Op regionaal niveau zou het denk ik goed zijn als de natuursector zich nog meer gaat oriënteren op de regionale politiek. Jarenlang was Den Haag het politieke centrum als het ging om natuurbeleid. Dat is ingrijpend veranderd: het vindt nu plaats in de provincie en dat vergt een nieuwe focus van de natuurbeweging. Ook op die regionale schaal zal de sector haar partners moeten gaan zoeken en vinden. Op gebiedsniveau zal het uiteindelijk moeten plaatsvinden. Hier moeten we proberen om een verweving tussen landbouw, natuur, landschap, recreatie en wonen tot stand te brengen. Helemaal geen nieuwe gedachte maar wel een sleutelfactor om verder te komen in dit drukke land. Om met metaforen te spreken: de huidige worstelwedstrijd die hier plaats vindt tussen alle sectoren zal een judowedstrijd moeten worden waarin de verschillende partijen met elkaar meebewegen, met in achtname van de eigen belangen. En hier, op dit gebiedsniveau, hier wonen werken en leven mensen. Zorg dus ook dat de mensen in het gebied van hun natuur gaan houden.

